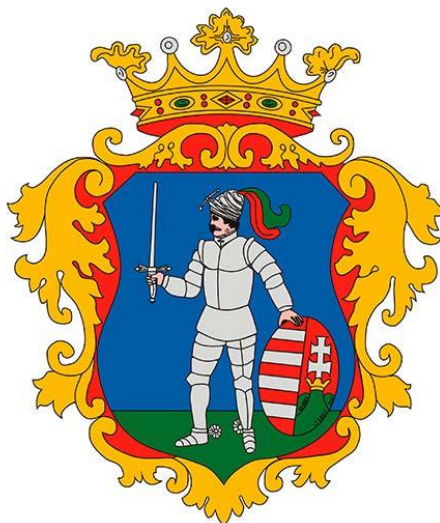

2020. NOVEMBER 20.

**NÓGRÁD MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI
KONCEPCIÓJA 2021-2027**
JAVASLATTEVŐ FÁZIS

KÉSZÜLT: 2020-ban a „Nógrád megye területfejlesztési koncepciója 2014-2020” felülvizsgálatával
KÉSZÍTETTE: EX ANTE Kft.

TARTALOM

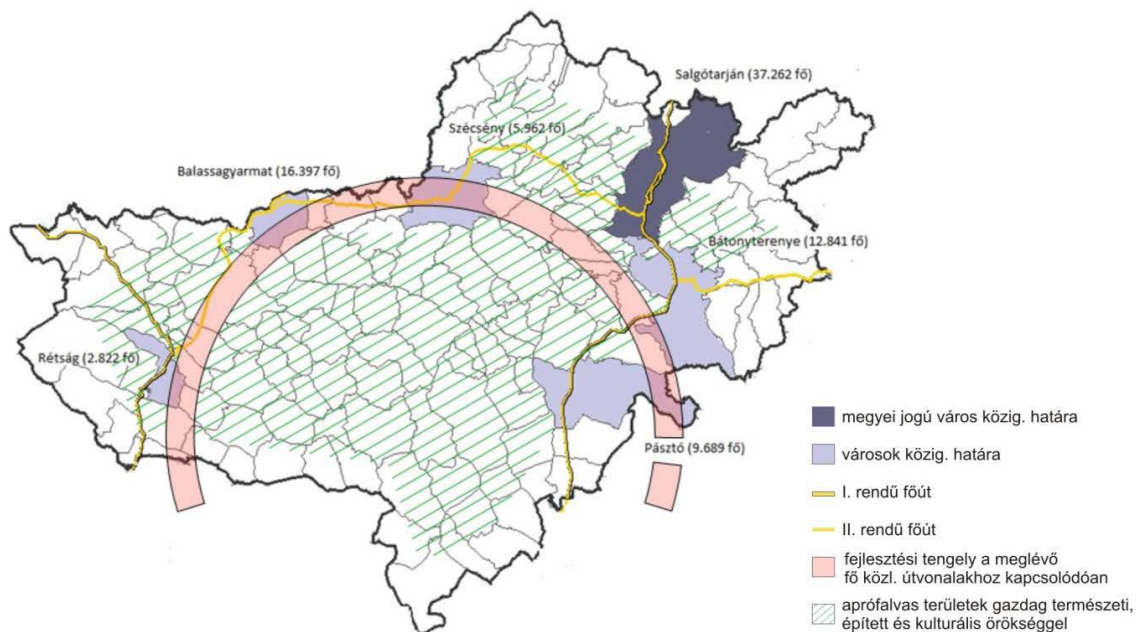
1.	JÖVŐKÉP	4
2.	CÉLRENDSZER	6
2.1.	A célrendszer és a helyzetértékelés kapcsolata	6
2.2.	Nógrád megye területfejlesztési koncepciójának tervezése.....	6
2.3.	Átfogó célok, stratégiai célok és horizontális célok	10
2.3.1.	Átfogó célok	10
2.3.2.	Horizontális célok	11
2.3.3.	Területiség a célrendszerben	12
2.3.4.	Stratégiai célok	13
3.	A CÉLRENDSZER KOHERENCIA VIZSGÁLATA.....	15
3.1.	Belső koherencia vizsgálat.....	15
3.2.	Külső koherencia vizsgálat.....	16
4.	TÉRHASZNÁLATI ELVEK.....	18
1.	A MEGYE STRATÉGIAI TÉRSTRUKTÚRÁJA	19
5.	A MEGYE STRATÉGIAI TÉRSTRUKTÚRÁJA	20
6.	A FEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE.....	22
6.1.	Javasolt prioritások.....	22
6.2.	Felülvizsgálati, módosítási folyamat, társadalmasítás és legitimáció	22
6.3.	A koncepció üzenetei	23
6.3.1.	Nógrád megye területfejlesztési koncepciójának fő üzenetei egyes címzetti csoportok szerint	23

ZÖLD NÓGRÁD 2030

Nógrád megye Magyarország üde, zöld foltja. A megyét említve senkinek nem jut már eszébe a régi nagyipar, helyette sokkal inkább az egészség, a rekreáció, a mozgás, a befogadó természet és a zöld, települések. Nógrádban vállalkozni, pihenni, lakni és megőregedni is jó. Felismerték ezt a maguknak lelassulást és egészséges, emberi léptékű települési környezetet kereső életmódváltó családok, a nyugodt és támogató üzleti környezetet kereső vállalkozók és a fiatalok is, akik a zsúfolt városi létből kiábrándulva tanulmányaik után egyre nagyobb számban térnek vissza. Nógrád felpezsdült, amit már gazdasága is érez.

A megyét képletesen befogó – a helyi lakosság foglalkoztatását döntően biztosító – „nógrádi patkó” ipari övezetekkel tarkított keleti és nyugati szárjai egy sajátos életérzést biztosító, meghitt „zöld életteret” fognak közre, ahol tiszta a levegő, bőséggel terem az egészséges élelmiszer, elegendő a tiszta és egészséges ivóvíz, és kevésbé érezhetők az időjárás szélsőségei. A települések többségében jól hasznosul a helyben termelt „zöld” energia.

A MEGYE VÁROSAINAK KÖZIGAZGATÁSI TERÜLETEI ÉS FŐ KÖZLEKÉSI ÚTJAI (I. -II. RENDŰ FŐUTAK)

A főútvonalak által behatárolt urbanizált térségekben kiteljesednek a korszerű járműipari, elektronikai és egyéb beszállító vállalkozások. A megyében domináló kis- és középvállalkozások gyakorlatában a hatékony erőforrás-gazdálkodás és a környezetvédelem egyaránt nagy figyelmet kap. A gazdasági tevékenységekben növekvő a megújuló energiaforrások hasznosítására koncentráló, korszerű környezetipar.

Az ipari és szolgáltató munkahelyekkel bíró „patkó” által közrefogott területen újraéled és ismét honos az élelmiszer-növények és gyümölcsök termelése, helyi feldolgozása és értékesítése. A vidék völgyeiben víztározók sokasága fogja meg a Cserhát és a Börzsöny korábban elfutó vizeit, gyarapítva ezzel az újra felismert értékkel az egész megyét. Hasonlóan tudatos intézkedések sora segíti a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást, kísérő jelenségei és kockázatai kezelését. Az energiatakarékos házakban lakó családok

természetes gazdálkodással és környezetbarát életmóddal járulnak hozzá a fenntartható fejlődés feltételeinek biztosításához

A céltudatos megyei területfejlesztés eredményeként esély nyílik a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű népesség beilleszkedésének és integrációjának előmozdítására, kulturális felemelkedésére, egészségi állapotának javítására. A gazdaság és társadalom sokoldalú fejlesztésének és fenntartható fejlődésének lehetőségét a kulcsfontosságú infrastrukturális beruházások nyomán, elsősorban az infokommunikációs technológiák széles körű, innovációt segítő alkalmazása biztosítja.

A foglalkoztatás bővülését segítő munkaerő mobilitás északon a szlovákiai Losoncig terjed, amelynek következtében egy gazdaságilag fejlődő határmenti térség alakul ki. A megye kelet-nyugati kapcsolatait a megújult térségi elérési utak biztosítják, általuk megvalósul a helyi, megyei és tranzit célú fenntartható közlekedés is.

A nógrádi identitását őrző lakosság többsége felelősen gondolkodó ember. Rátermetett tagjai az önellátást és a térség gazdasági fejlődését is szem előtt tartva életképes kistermelő és szolgáltató vállalkozásokat indítanak és működtetnek. A természeti és épített környezet védelmében, a kulturális értékek őrzésében, a hagyományok ápolásában agilis civil szervezetek – az önkormányzatok és a vállalkozói szféra támogatását bírva – jeleskednek. A helyi társadalom tagjai mindinkább részt vesznek az életüket meghatározó döntési folyamatokban, programok kidolgozásában és megvalósításában.

2. CÉLRENDSZER

2.1. A CÉLRENDSZER ÉS A HELYZETÉRTÉKELÉS KAPCSOLATA

A célrendszer meghatározásához kiindulásként a 2012-2019 időszakra elkészült helyzetelemzés szolgált.

A megye lakosságának fogyási, elöregedési folyamata nem állt meg, azonban romló tendenciája az országos átlaghoz képest nem kiugró. A Budapesthez legközelebb eső járásokban a vándorlási különbözet pozitívba fordult, már érződik a fővárosi agglomeráció terjeszkedésének hatása.

A foglalkoztatottság javulása az időszak legpozitívabb eredménye. Ugyanakkor területi összehasonlításban utolsó helyen maradtunk a nyilvántartott álláskeresők munkavállalási korú népességhez viszonyított aránya tekintetében. Az országos viszonylatban alacsonynak számító átlagbérek emelkedése elindult, de járásonként látható eltérés van a jövedelmekben.

A gazdasági aktivitás nem fokozódott, a működő vállalkozások száma csökkent. A külföldi tőke jelenléte számottevően nem erősödött, a beruházásokat viszont jelentős mértékben elősegítette. Mindez hozzájárult az ipari termelés kezdeti bővüléséhez. A gazdaságot egyértelműen az ipar és a nagyvállalatok exportja húzta.

Kedvező változás állt be a turizmus területén. A szálláskínálat bővülésével megnövekedett a Nógrád megyében eltöltött vendégéjszakák száma.

Meglepő, hogy Nógrád megyében a megyeszékhely és annak járása romló mutatókkal rendelkezik a gazdasági teljesítmény és jövedelmezőség tekintetében. Más megyékben a megyeszékhelyek a térség motorjai.

A kedvező gazdasági folyamatok ellenére az egy főre eső GDP vonatkozásában Nógrád megye gyengén teljesít, az országos átlagnak a felét sem éri el. A növekedést elősegíteni képes kutatás-fejlesztés továbbra is csak „nyomokban” tetten érhető.

A nógrádi lakosok életének kényelmét biztosító települési szolgáltatási rendszerben komoly javulást eredményeznek az európai uniós források. Romlott azonban a kiskereskedelmi szolgáltatások elérhetősége, melyet új jelentős beruházás nem kompenzált.

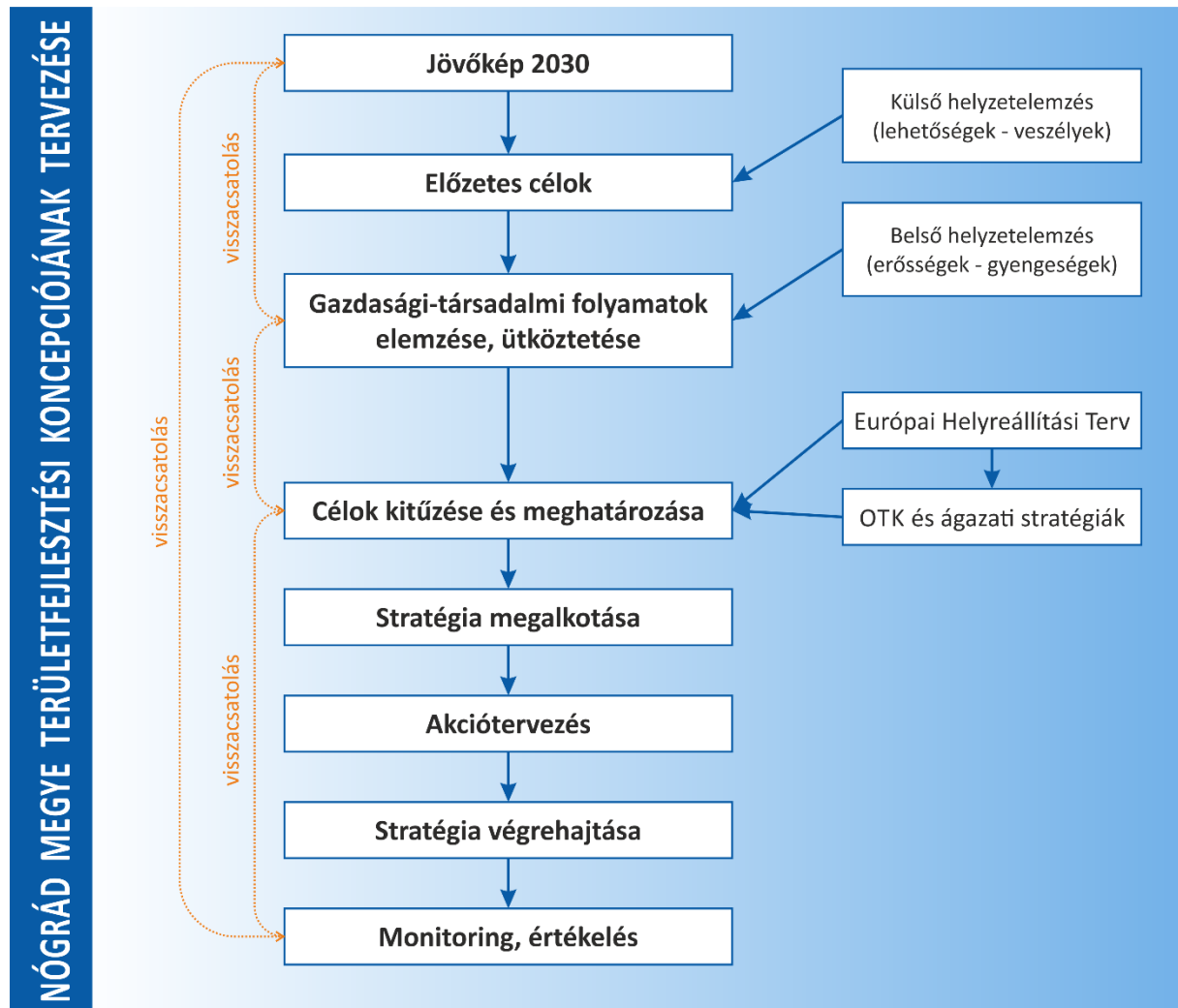
Nógrád megyében 2012 és 2019 között jól látható, mérsékelt fejlődési folyamatot tükröznek a KSH statisztikai mérései. Ez a fejlődés azonban nem volt elegendő ahhoz, hogy a megye gazdasági-társadalmi helyzete jelentős javulást mutasson, és legalább megközelítse az országos átlagot. Lassú felzárkózással Nógrád megye soha nem fogja utolérni még az átlagos növekedést mutató megyéket sem, nem hogy az „éllovasokat”. **A felzárkóztatás stratégiai ezidáig nem hozták meg a várt eredményt.** Ebben a helyzetben teljesen új alapokra kell helyezni stratégiai gondolkodásunkat egy offenzív logikával, tematikusan felépített célrendszer mentén.

2.2. NÓGRÁD MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJÁNAK TERVEZÉSE

A tervezési munka a 2030-ig szóló jövőkép felülvizsgálatát követően az előzetes célkitűzések meghatározásával folytatódott. A SWOT elemzés „lehetőségek” és „veszélyek” részei alapján előzetes célként fogalmazódott meg, hogy Nógrád megyét rá kell fűzni a globális folyamatokra, hiszen - látva a szélesebb dimenzióban megjelenő trendeket - természeti értékei, vízkincse, tiszta és egészséges környezete hosszú távon fel fog értékelődni. A kulcsfontosságú gazdaságélénkítés mellett ugyanakkor jelentős figyelmet kell fordítani a társadalmi depresszió és problémák kezelésére, mert az elszegényedés és elnéptelenedés folyamata fokozódó erővel húzza vissza a jövedelemtermelő képességet.

A koncepció célkitűzéseinek meghatározásához fontos volt a keretet adó stratégiai dokumentumok, így az Európai Helyreállítási Terv, az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció, a Program a Versenyképesebb Magyarorszáért célrendszerének megismerése, a szükséges illeszkedések biztosítása. A megyei tervezést megelőzően készült számos olyan ágazati stratégiai dokumentum, amelyekkel szintén meg kellett teremteni az összhangot.

Nógrád megye területfejlesztési koncepciójának eddigi és várható tervezési folyamatait összefoglalóan az alábbi ábra szemlélteti:

A koncepció tervezése során a korábbinál nagyobb hangsúlyt fektettünk a SWOT elemzésben szereplő erősségekre és lehetőségekre, mint a gyengeségek kezelésére. Az újfajta stratégiai gondolkodásmóddal igyekszünk megtalálni azokat a „rés piacokat”, amelyekben Nógrád az adottságaira alapozva előre törhet, kiemelkedhet, javítva ezáltal saját gyengeségein. A „rés piacok” megtalálásában a globális trendek segítettek.

A globális folyamatok mind abba az irányba mutatnak, hogy Nógrád megye 2050-re felemelkedő és vonzó térség lesz. A klímaváltozás Magyarország alacsonyabban fekvő részein vízhiányt, sivatagosodás jeleit idézheti elő. A legerdősültebb nógrádi térség kisvárosaiban és aprófalvaiban kevésbé lesz hatással a hőmérséklet változás, éppúgy mint a nagyüzemi vagy háztáji mezőgazdasági tevékenységben. A népesség növekedése és városba áramlása egyre zsúfoltabbá teszi a fővárost, ahol már ma is megfigyelhető a kiáramlás. Nógrád megye, mint legközelebbi, Pest megyén kívüli agglomerációs térség emberléptékű kisvárosaival, gyönyörű fekvésű falvaival fokozódó vonzerőt jelent

az életmódváltóknak, vagy az olcsóbb és egészségesebb környezetet kereső aktív nyugdíjasoknak. A világban növekvő élelmiszerhiány miatt felértékelődik a saját veteményeskert vagy kút. A megyeszékhelyen újra felvirágozhat a „telekmozgalom”.

2020-ban az addigi globalizációs folyamatokat alapjaiban rengette meg a Covid-19 világjárvány, amely hosszú távon lesz hatással életünkre. Az USA-ban elvégzett több kutatás (pl. foreingpolicy.com) arra mutatott rá, hogy a koronavírus nyertesei, a jövő lakóhelyei a „15 perces kisvárosok” lesznek, ahol negyedórán belül gyalog megközelíthető az óvoda, a bolt, az orvos vagy a park. Nincs tömeg, viszont a szolgáltatások már kényelmesen elérhetők, ahol nem kell sokat sorban állni, másokkal érintkezve. Ezekben az ingatlanok még megfizethetők, így elfér bennük home office-ra kialakított dolgozószoba is. Az ingázáson megspórolt idő elég ahhoz, hogy az ember hetente egyszer-kétszer eljusson a nagyvárosban lévő cégközpontba. Nógrád megye minden városa alapvetően eleget tesz ennek az elvárásnak. Fontos azonban megemlíteni, hogy a megfelelő szintű digitalizáltság alapvető jóléti elvárás a maradni szándékozó és leendő városlakók részéről. Mindemellett a városközei, vagy fő közlekedési utak mellett fekvő CSOK kedvezményezett falvak szintén hívogatóak lehetnek a globalizációból kiábrándult családok számára.

A COVID-19 hatásaként az emberekben jelentősen felértékelődött az egészség szerepe. Életünkben még fontosabb lett az egészség megőrzése, az immunrendszer erősítése, a rendszeres mozgás. Tovább fokozódott az egészséges élelmiszerek fogyasztása. A vírus terjedése miatt jelentős bizonytalanság alakult ki a vásárolt áru megbízhatóságát tekintve, ami előtérbe helyezte a kisebb kiszerezésű csomagolást. A sport, az egészségmegőrzés, az egészségipar számára Nógrád megye egy kiváló adottságú és környezeti veszélyektől mentes helyszínt tud kínálni. A csomagoló- és élelmiszeriparban éppen a leghátrányosabb helyzetű Szécsényi járásban rendelkezünk technológiai hagyományokkal.

A koronavírus járvány leginkább a turisztikai ágazatot sújtotta az utazási korlátozások és a vendégek vírustól való félelme miatt. A helyzetből leginkább a vidéki szálláshelyek, a falusi turizmus profitált. A szallás.hu előzetes adatai szerint például a falusi turizmushoz kapcsolódó foglalási számok 500 százalékos növekedést tettek tavalyhoz képest Magyarországon. Nógrád megyében a vidéki szálláshelyek legnagyobb része biztonságos, távolságtartást garantáló adottságokkal rendelkezik.

A világ népességnövekedésének egyik oka, hogy folyamatosan emelkedik az átlagéletkor. Ez azt jelenti, hogy egyre nagyobb számú az időskorú lakosság. Nógrád megyére fokozottan jellemző a lakosság elöregedése. Az idősekre egy egész gazdasági szektor, az ún. ezüst gazdaság (Silver Economy) épült fel. Lényegét tekintve arról szól, hogy mivel sok ország, társadalom, így Európa is öregszik, az öregedő emberek egyre nagyobb tömegeinek speciális igényei, szükségletei vannak. Az ezüst gazdaság keretei között az 50+ korosztály életének számtalan területe érintett, így például az egészség, a táplálkozás, a szabadidő, a jólét, a pénzügyek, az utazás és közlekedés, munkavállalás, gondoskodás, idősgondozás. A célkorosztály piaci igénye tovább bővíthető a fogyasztói magatartás alakításával (egészségtudatosság, aktivitás igényének növelése). Nógrád megye számos erőssége azt mutatja, hogy ennek az ágazatnak kiváló feltételeket tud nyújtani.

A helyzetelemzés megállapításai, illetve a globális trendekben feltárt lehetőségek alapján Nógrád megye kitörési pontjait az alábbiak szerint határoztuk meg:

Sport- és rekreációs szerep erősítése

Nógrád megye legnagyobb erőssége csodálatos természeti környezete, magas erdőszűtsége, melynek köszönhetően a rekreáció és szabadtéri sport magyarországi paradicsomává válhat. A megyét elkerülte a tömegturizmus, amely továbbra sem cél. Sokkal inkább fontos a geológiai és természeti látványosságok elérésének javítása, a túraútvonalak felújítása, és a mozgás szerelmeseinek jól felszerelt pályák, terepek, létesítmények biztosítása, a lelki egészséget szolgáló szakrális turisztikai helyszínek fejlesztése, illetve a még hiányos szállodai kínálat bővítése.

A budapesti agglomeráció keleti terjeszkedésével a régió fővároshoz kapcsolása

Nógrád megye legnyugatibb járásai már megindult a beáramlás a főváros térségéből, melyet tovább erősíteni, illetve keletebbre húzni szükséges. Kiváló célterülete lehetünk a globalizációból kiábrándult, életmódváltó családoknak, olcsó és egészséges életteret kereső aktív nyugdíjasoknak, és azoknak a kirepülő, illetve hazatérő fiataloknak, akik fél életükben nem akarnak lakáshitelt törleszteni. A településeket úgy szükséges fejleszteni, hogy azok megfeleljenek ezen célcsoportok igényeinek a zöld és egészséges környezet megtartása mellett. További vonzerő növelő szempont, hogy Nógrád megye földrajzi adottságai miatt kevésbé van kitéve a klímaváltozásnak, mint az alacsonyabban fekvő térségek.

Határtérség periférikus jellegének csökkentése a határon átnyúló közlekedési utak fejlesztésével

Nógrád megye fő gazdasági tengelyét a négysávosított 21-es főút, illetve az M2 és 22-es számú főutak jelentik. A vasúti közlekedés szerepe elhanyagolható, a határon átmenő személyforgalom teljesen megszűnt. Határon átnyúló szemlélet nélkül ezek a folyosók zsákutcák, amelyekből hiányzik a gazdasági pezsgés. Nógrád megyét be kell kapcsolni a közép-európai gazdasági vérkeringésbe az urbanizált térségeken átmenő közlekedési folyosókra történő rácsatlakozással. Ez lökést adhat a befektetés-ösztönzésnek, a kereskedelmi és logisztikai ágazatoknak, a gazdasági-társadalmi együttműködésnek.

Tudáscentrikus vállalkozásfejlesztés

Nógrád megye munkaerőpiaci helyzeténél fogva kifejezett célpontja volt a magas élőkommunikáció igényű beruházásoknak. Ezzel azonban nem élénkült a tudásgazdaság, az innováció, és nem növekedett a hozzáadott érték. A helyi vállalkozásfejlesztésben olyan beavatkozások szükségesek, amelyek vonzóvá teszik a megyét a digitalizált, innovatív, kreatív, exportképes termékstruktúrával bíró kis- és középvállalkozások számára. Olyan cégekre van szükség, amelyek kedvező feltételeket kínálnak a tanulmányaik után visszatérő fiataloknak, vagy amelyek munkakultúrája magas szintű szaktudás megszerzésére ösztönöz. Számítunk rá, hogy a megyébe telepedő fiatal családok mikrovállalkozásaikat is magukkal hozzák. Legyen az vállalkozások bevonása vagy vállalkozóvá válás támogatása, a segítő tevékenységeknek magasabb fokozatra kell kapcsolni és új eszközöket kell bevetni.

2.3. ÁTFOGÓ CÉLOK, STRATÉGIAI CÉLOK ÉS HORIZONTÁLIS CÉLOK

Általános célunk, hogy 2030-ra Nógrád megye 2030-ra Magyarország legzöldebb térségévé váljon, beleértve az egészséget, a fenntarthatóságot, a tudást és szellemiséget is.

A javaslattevő fázis célrendszerét és azok összefüggéseit az alábbi ábra foglalja össze:

2.3.1. Átfogó célok

Nógrád megye fejlesztésének átfogó céljait- offenzív módon - három fő trendre építettük, melyekben adottságainál fogva előre törhet.

EGÉSZSÉGET MINDENKINEK

Nógrádban, mint legerdősültebb megyében kellemesek a klimatikus viszonyok, nincs szennyező ipar, zsúfolt nagyváros. A természeti és épített környezeti adottságok támogatják a lelassulást (slowbalisation), a természetközeli, egészséges életmódot, a lelki megújulást. Kiválóak a feltételek a szabadtéri sportokhoz. Jól illeszkedik ebbe a profilba az „ezüst gazdaság” is, amelynek a lakosság idősödésével növekvő keresleti bázisa van. Mindezekre felépíthető a sport, az egészségipar, a rekreáció és rehabilitáció, a gondoskodás részben meglévő alapjain egy Nógrád-specifikus új gazdasági ágazat.

KÖZÉPPONTBAN A FENNTARTHATÓSÁG

Ami Nógrád megye hátránya volt eddig, az a globalizáció válságával előnyévé válik. Az eltűnt nagyipar helyén a gazdaság bázisát a KKV szektor adja, amelyre hosszú távon, megbízható módon támaszkodhatunk. Törekedni kell arra, hogy a helyi iparban környezetbarát technológiát alkalmazó, jólétet támogató, tudást hozó és generáló vállalkozások minél nagyobb számban legyenek jelen, biztosítva a foglalkoztatási bázist. Fontos, hogy a helyi képzési rendszer által biztosított tudás is igazodjon ehhez a szellemiséghez.

A települések zöld jellegének erősítése érdekében gondot kell fordítani a levegő- és vízminőség javítására, a megmaradt rozsdáövezetek közjót szolgáló felszámolására. Erősíteni kell a „járhatóságot” a megye kisvárosaiban forgalomtereléssel, a parkolási gondok enyhítésével. A települések önfenntartóvá válásában a megújuló energiák, a hulladékok környezetbarát hasznosítása hozhat előrelépést. A természeti és kulturális értékek megőrzésében és fenntartható hasznosításában törekedni kell a tömegturizmus elkerülésére, ugyanakkor erősíteni szükséges az együttműködést a vendégforgalom tudatos terelése és jobb kihasználása érdekében.

A környezet tehermentesítése érdekében a közlekedésben tovább kell fejleszteni és minél jobban összekötni a megyei kerékpárút hálózatot, a településeket elkerülő útszakaszokat. Sürgető kérdés a vasúti hálózat rekonstrukciója, melynek a határon átnyúló közlekedés visszaállítása nyithat új lehetőségeket.

FOKOZÓDÓ TUDÁS ÉS JÓLÉT

A tudás gyarapodásának alapvető szerepe van a jólét növekedésében. Nógrádban a várt jólét elérésének egyik kulcsa a tudásszint növelése. Ennek meg kell jelennie minden szegmensben, az óvodai neveléstől, a szakképzésen és felnőttképzésen át egészen a felsőoktatásig. Okosítani szükséges nemcsak az embereket, hanem a településeket, a vállalkozásokat is, melynek fő iránya a digitalizáció fokozása, illetve a tanulási környezet és eszközrendszer modernizációja. Meg kell állítani a fiatal generációk elvándorlása által okozott tudáskiáramlást. Ennek kulcsa, hogy rendelkezésre álljon olyan „trendi” élettér – beleértve a lakhatást, a vállalkozási- és munkafeltételeket, humán szolgáltatásokat, oktatási/képzési feltételeket, szórakozási lehetőségeket –, ahol a fiatalok szívesen alapítanak családot. A városokban és vidéken is támogatást kell biztosítani azoknak a fiataloknak, akik Nógrádban vállalkozást alapítanak, vagy vállalkozásukat ide hoznák.

2.3.2. Horizontális célok

A horizontális célok közé azok a tématerületek tartoznak, amelyekhez nem rendelünk önálló eszközrendszert, hanem minden egyes célnál általános elvárásként megjelennek.

2.3.2.1. Foglalkoztatás elősegítése

Minden konkrét akció esetén fontos szem előtt tartani, hogy Nógrádban, különösen a szabad vállalkozási zónákat tartalmazó négy járásában, kedvezőtlen a foglalkoztatási helyzet. A versenyképességnövelő ipari automatizálás támogatása mellett még mindig szükséges helyet adni azoknak az ágazatoknak, amelyek képesek a szabad munkaerőt felszívni és megfelelő színvonalú jövedelmet biztosítani az itt élőknek. Az elvándorlás csökkentésében ezeknek a munkahelyeknek kiemelt szerepe van. A támogatásoknál előnyt kell biztosítani azon projekteknél, amelyek munkahelyeket hoznak létre.

2.3.2.2. Hátrányos helyzetű népesség felemelkedésének előmozdítása

Nógrád megyében az országosnál nagyobb számban van jelen a foglalkoztathatóságában korlátozott hátrányos helyzetű lakosság. Helyzetüknél fogva nehezen férnek hozzá a közszolgáltatásokhoz is. A helyi fejlesztések során úgy szükséges a beruházásokat és szolgáltatásokat megtervezni, hogy egyenlő esélyű hozzáférést biztosítson minden megyei polgár számára. A támogatási logikában előnyt kell élvezniük azoknak a fejlesztéseknek, amelyek figyelmet fordítanak a hátrányos helyzetű népesség helyzetének javítására.

2.3.2.3. Infokommunikációs technikák széleskörű alkalmazása

Az infokommunikációs technikák alkalmazása az élet minden színterét átszövi, és ez a jövőben fokozódni fog. Elengedhetetlen, hogy azokat a fejlesztéseket támogassuk, amelyek jövőbe mutatóan alkalmazzák és fejlesztik a digitalizációt. További terjedésének hatalmas ösztönzést adott a világgjárvány, bebizonyosodott, hogy a digitális transzformáció szinte a túlélés eszköze. A digitalizáció segíti ezáltal az elért fejlesztési eredmények hasznosulását és fenntarthatóságát. Fontos szerepe van továbbá a Z generáció megtartásában és vonzásában.

2.3.2.4. Környezeti állapot javítása

A megye zöld jellegéből adódóan minden fejlesztési beavatkozásnál elengedhetetlen a környezeti szempontok figyelembe vétele annak érdekében, hogy kedvező adottságainkat hosszú távon fenn tudjuk tartani. A zöld infrastruktúrák fenntartásának és fejlesztésének ugyanakkor nem csak pontszerűen, hanem hálózatosan, térségi szinten is meg kell jelennie annak érdekében, hogy a „Zöld megye” koncepció beteljesülhessen.

2.3.3. Területiség a célrendszerben

Fő területi szempontként a leszakadó térségek kiemelt fejlesztése jelenik meg.

Elsőként kell megemlíteni a leghátrányosabb helyzetű, komplex programmal fejlesztendő Szécsényi járást. A térség Nógrád „éléskamrája”, itt a leginkább meghatározó a mezőgazdasági tevékenység, köszönhetően részben az Ipoly menti öntéstalajnak, és a jó minőségű legelőknek. Az élelmiszeriparnak vannak hagyományai (pl. Házikó farm, Cafe Frei kft. pörköltüzeme, tökmagolaj gyártás), illetve jelen van a kapcsolódó csomagológép gyártás is. Ezen adottság jól illeszkedik az egészséget támogató stratégiai célba.

Az élelmiszeripar-alapú fejlesztéshez a térség megfelelő potenciállal rendelkezik a kihasználatlan mezőgazdasági területek, illetve a képzési háttér tekintetében is. A városban működik a Középmagyarországi ASZC Liphay Béla Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium. Képzései között megtalálható a mezőgazdasági technikus, gépészmérnök, illetve az OKJ-s gazda, illetve élelmiszer előállító képzések (pék, cukrász, kistermelői élelmiszerelőállító, hentes és húskészítmény-készítő).

A helyi élelmiszeriparban helyet kap a szociális foglalkoztatás is. Közfoglalkoztatási program keretében jött létre a szécsényi vágóhíd, illetve a varsányi falugazdaság, savanyító kisüzem és a Rozmaring Étterem. Az Ipoly-völgye ETT sikeres határon átnyúló pályázatának köszönhetően több településen is fejlesztik a közkonyhákat, amely kiváló felvevőpiaca az előállított élelmiszereknek.

A Szécsényi járás mellett kiemelt figyelmet kell fordítani a megyeszékhelyre, Salgótarjánra, amely az összes megyeszékhely közül a legrosszabb helyzetben van. Nem csak megyén belüli, hanem sokkal inkább más megyeszékhelyekhez viszonyított helyzete miatt indokolt Salgótarján megkülönböztetése

fejlesztési szempontból. A városból jelentős az elvándorlás, folyamatosan fogy a lakosság, különös tekintettel a fiatal korosztályra. A csökkenő népesség mellett nehézkes a korábban létrehozott, nagyobb népességre tervezett infrastruktúrák fenntartása, hasznosítása. A felhagyott iparterületek, üres ingatlanok rontják a városképet, amely jelentős kontrasztot képez a város gyönyörű természeti környezetével. A korábbi hagyományos ágazatok leépültek, a még meglévő vállalatok küzdenek a technológiai modernizáció és munkakultúra váltás kihívásaival. Az ipar park megtelt, új üzleti infrastruktúrák a barnamezős területek revitalizációjával jöhetnek létre. Az eddigi fejlesztési beavatkozások nem hoztak a városban látványos eredményt.

2.3.4. Stratégiai célok

A javaslattevő fázis munkája során a stratégiai célokon belül meghatároztuk a specifikus, illetve részcélokat célokat is, melyeket az alábbi táblázat foglal össze:

EGÉSZSÉGET MINDENKINEK

1. EGÉSZSÉGES TEST ÉS LÉLEK

1.1. Nógrád megye sportparadicsom

- Országos sportközpont létrehozása Salgótarjánban
- Nem olimpiai sportok infrastruktúrájának fejlesztése

1.2. Egészséges táplálékot az asztalra

- Helyi élelmiszerek előállításának és értékesítésének támogatása
- Táplálkozástudományi innovációk támogatása
- Szécsényi járás élelmiszeripar-alapú fejlesztése

1.3. Egészséges lélek – egészséges test

- Szakrális turizmus fejlesztése
- Foglalkoztathatóság javítása prevenció és mentálhigiéné segítségével

2. EGÉSZSÉGES IDŐSÖDÉS

- „Ezüst gazdaság” támogatása
- Aktív nyugdíjasok vonzása a néptelenedő településekre
- Rehabilitációs kapacitások fejlesztése

KÖZÉPPONTBAN A FENNTARTHATÓSÁG

3. FENNTARTHATÓ INFRASTRUKTÚRÁK

3.1. Fenntartható, szlovákiai hálózathoz kapcsolódó közlekedésfejlesztés

- Megyei kerékpárúthálózat bővítése
- Vasúti hálózat rekonstrukciója, határon átnyúló személyi forgalom visszaállítása
- Városokat elkerülő közúti fejlesztések

3.2. Fenntartható településfejlesztés

- Települések digitalizációja
- Zöld és kék települési infrastruktúra fejlesztése
- Rozsdaövezetek felszámolása
- Városközpontok „járhatóvá” tétele
- Közcélú megújuló energiahasználat bővítése

4. FENNTARTHATÓ GAZDASÁG

4.1. Fenntartható ipar

- KKV-k versenyképességét, hozzáadott érték növelését célzó fejlesztések
- Jövőcentrikus ágazatok letelepedésének, fejlesztéseinek támogatása
- Körforgásos gazdaság alapjainak megteremtése
- Turizmust támogató kézművesipar erősítése

4.2. Vállalkozás-élénkítő üzleti infrastruktúra

- Mini inkubátorok létrehozása kistélepléseken
- Start-up és induló digitalizált vállalkozásokat támogató infrastruktúra és szolgáltatás létrehozása Salgótarjában

4.3. Aktív- és ökoturizmus erősítése

- Novohrad-Nógrád Geopark attrakcióinak bemutathatóságát segítő fejlesztések
- Túraútvonalak és kapcsolódó szabadidős területek fejlesztése

FOKOZÓDÓ TUDÁS ÉS JÓLÉT

5. TUDÁSKORSZERŰSÍTÉS MINDENKINEK

5.1. Kitörési pontokhoz kapcsolódó képzés és kompetenciafejlesztés

- Digitális tudás fejlesztése
- Életpálya-építés tehetséggondozáson, pályorientáción keresztül
- Szakképzésben a fejlesztendő ágazatok feltételeinek megerősítése
- Felsőoktatás szerepének fokozása az „Okos megye” elérése érdekében

6. Z GENERÁCIÓT MEGTARTÓ KÖRNYEZET

- Modern „kirepülő otthonok” a fiatalok életkezéséhez
- Szabadidős, sport- és szórakozóhelyek fejlesztése
- Közösségi gazdaság ösztönzése a megyében
- Fiatal vállalkozók támogatása

3. A CÉLRENDSZER KOHERENCIA VIZSGÁLATA

3.1. BELSŐ KOHERENCIA VIZSGÁLAT

A jövőkép, a célrendszer és céljainak kapcsolatát a 2.3. pont összefoglaló táblázata mutatja be. Az új logikával felépített célrendszeren belül is megtalálhatók a szoros összefüggések, a beavatkozások egymásra hatása, szinergiája.

A fizikai és lelki egészséget támogató cél szoros kapcsolatban áll a fenntartható infrastruktúrákkal. A fenntartható közlekedés, vagy városfejlesztés elősegíti az egészséges környezet fennmaradását, amely elengedhetetlen a táplálkozáshoz, sportoláshoz, vagy a stresszmentes élethez. A fenntartható településfejlesztés meg tudja teremteni azokat a tereket, amelyek otthont adhatnak sport- és szabadidős létesítményeknek, innovatív vállalkozásoknak, kutatóhelyeknek, vagy idősgondozást végző intézményeknek. A városközpontokból az autók kiszorítását viszont azok az egészségtudatos lakosok fogják támogatni, akiknek fontos a tiszta, „járható” városi tér.

Az egészséges test és lélek célkitűzés a fenntartható gazdasággal is összefüggésbe hozható. A legközvetlenebb kapcsolat az aktív turizmushoz kötődik, azonban azt is elmondhatjuk, hogy a sport, az egészség az a terület, ahol számos innovációra vagy digitális megoldásra lehet szükség. A körforgásos gazdaság vagy a kézművesipar olyan ágazatok, melyekben megtalálhatják helyüket a mentális segítségnyújtással munkavállalóvá váló hátrányos helyzetű emberek.

Az egészséges öregedés több szálon kapcsolódik a fenntartható gazdasághoz. Az egyre bővülő „ezüst gazdaság” számos olyan piaci rést teremtett, amelyre sikeres vállalkozások épülhetnek fel. A munkaerőhiány és a nyugdíjasok foglalkoztatását támogató intézkedések csábítóan hatnak az aktív idősekre, akik jólétük fenntartásához jövedelemre tudnak szert tenni. Az aktív és ökoturisztikai fejlesztések kínálata nem korhoz kötött, az idősebb korosztály is megtalálja benne azt a műfajt, amely legjobban hozzá illik és szolgálja egészsége fennmaradását (pl. túrázás, nordic walking).

A fenntarthatóságot a középpontba helyező átfogó cél két rész célja egymással is szorosan összefügg. A fenntartható közlekedés- és városfejlesztéssel tudatosan létrehozott helyi feltételek bevonzzák azokat a vállalkozásokat, amelyek hosszú távon fejlődőképeseek, és jövőjüket az adott településen képzelik el. A rozsdaovezetek helyén létrejöhetnek olyan üzleti infrastruktúrák, amelyek segítik az innovatív és fiatal vállalkozások betelepítését. A települések digitalizációja, a kerékpárúthálózat bővítése támogatja a helyi és környékbeli turisztikai attrakciók megismerését, elérését.

A fenntartható gazdaság szoros összefüggésben áll a fenntartható tudással és jóléttel. A megfelelő tudással és kompetenciával rendelkező munkaerő nélkül a helyi vállalkozásoknál nem növekedhet a jövedelmezőség, a hozzáadott érték, az innovációs képesség. Felsőoktatás nélkül nem tudjuk kiszolgálni a jövőcentrikus ágazatokat. A Z generáció viszont új szint hozhat a gazdaságba digitális tudásával, önmegvalósításra, vállalkozásra nyitottabb attitűdjével. Ők azok, akik igénybe vehetik startup vállalkozásaikkal, új ötleteikkel a létrehozandó modern üzleti infrastruktúrákat, vagy akik előmozdítják a megyében a közösségi gazdaságot.

A Z generáció megtartásához azonban fenntartható közlekedési és települési infrastruktúrák is szükségesek. Mobilitásuk nagyobb a korábbi generációkénál, melyhez elengedhetetlen a jó közlekedési kapcsolat. Fontos számukra a modern, ugyanakkor kényelmes élettér. Ők lesznek azok, akik a Covid hatásai miatt hosszú távon a biztonságos és rugalmas életre fognak berendezkedni.

A horizontális célok mindegyike értelmezhető az összes specifikus célban, azok érvényesítésének elvárása nem okozhat nehézséget a fejlesztéseket végrehajtó projektgazdák számára.

3.2. KÜLSŐ KOHERENCIA VIZSGÁLAT

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió, az Országos Területrendezési Terv, a Program a Versenyképesebb Magyarorszáért, és a Nemzeti Reformprogram vonatkozásában az alábbi táblázat foglalja össze Nógrád Megye Területfejlesztési Konceptiójának célrendszeri kapcsolódásait. Az átfogó programokat az ágazati stratégiák koherencia vizsgálata követi.

DOKUMENTUM	FELTÁRT ÖSSZEFÜGGÉSEK
Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió	A Konceptió 2030-ig szól, emellett fejlesztési prioritásokat a 2014–2020-as programidőszak fejlesztéspolitikája számára fogalmaz meg (nem releváns). A dokumentum célrendszere teljes mértékben összeegyeztethető a megyei koncepció céljaival. A megye pozicionálásában (4.13) szereplő fejlesztési irányok összhangban vannak a javaslattevő fázisban megfogalmazott kitörési lehetőségekkel és fejlesztési célokkal.
Országos Területrendezési Terv	A koherenciát Nógrád megye 2020-ban felülvizsgált területfejlesztési terve biztosítja, melyet a tervezés során figyelembe vettünk.
Program a Versenyképesebb Magyarorszáért	A munkaerőtartalékok feltárásában és hasznosításában Nógrád megye megfelelő bázist képez az ország gazdasága számára. A munkaadói terhek és adminisztráció csökkentése hozzájárul a nógrádi gazdaság fehéritéséhez, teljesítményének látható javulásához. A vállalalkozói K+F+I finanszírozási háttér megerősítése tovább segíti a nógrádi vállalkozások fokozódó innovációs törekvéseit.
Nemzeti Reformprogram	A KKV-k számára nyújtott fejlesztési támogatások hozzájárulnak a nógrádi vállalkozások megerősödéséhez, digitalizációjának fokozásához, innovációs törekvések megvalósításához. A munkaerőpiaci programok segítik a hátrányos helyzetű munkavállalók elhelyezkedését. A családvédelmi akciótervnek köszönhetően nő a gyermekszám. A Magyar Falu program hozzájárul a kistelepülések elnéptelenedésének megakadályozásához. A Modern Városok Program keretében Salgótarján megkezdheti a kilábalást válságos helyzetéből.
A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének Stratégiája 2019-2030	A KKV fejlesztési célok összhangot mutatnak a termelékenység, hozzáadott érték, és exportnövekedés ösztönzésének tekintetében. A koncepció hozzájárul a stratégiában szereplő működési környezet és kompetenciák javításához.
Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030	A kiemelt turizmusfejlesztési területek között megjelentek a nógrádi települések (Budapest környéke turisztikai térség, Mátra-Bükk turisztikai térség). A tervezett öko- és aktív és turisztikai fejlesztések érintik ezeket a térségeket is.
Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia	A területfejlesztési koncepció megerősíti a fenntarthatóságról kialakult nemzeti egyetértést, külön prioritást szentelve a témának.

Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2018-2030)	A stratégia és a koncepció célrendszere összeér. A specifikus célok között megjelenik a zöldgazdaság-fejlesztés, a természeti erőforrások megóvása, az erdősítés, az energiahatékonyság növelése.
Nemzeti Tájstratégia (2017-2026)	A stratégia területhasználati, alkalmazkodási és örökségvédelmi elvei összhangban vannak a koncepció szellemiségével, a célrendszer között nincs ellentmondás.
Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II.	Célrendszere teljes összhangban van a „Hátrányos helyzetű népesség felemelkedésének előmozdítása” horizontális céllal.
Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia 2014-2030	A dokumentum nem elérhető.

4. TÉRHASZNÁLATI ELVEK

A területfejlesztés célmeghatározásával orientálja a területrendezést, viszont utóbbi keretet szab a területfejlesztésnek, egyben megalapozza annak prioritásrendszerét. Nógrád megye esetében kívánatos egy erős hálózati rendszert képező, hosszú távú, fenntartható fejlődést biztosító keretrendszer megteremtése. A térhasználati elvek mentén célunk, hogy a jövőbeni fejlesztések elsősorban a települési térségekre korlátozódjanak, továbbá a települési térségek közötti területek ökológiailag összefüggő, természetközeli állapotban maradjanak, megvalósuljon a természeti és a kulturális elemek védelme, illetve Nógrád megye esetében különösen a térség adottságaihoz illeszkedő, a megyei fejlesztési szándékait fenntartható módon megalapozó célkitűzések valósulhassanak meg.

Fontosnak tartjuk, hogy a térhasználati elvek fenntartható, hatékony, biztonságos és egyenlő esélyeket nyújtó területhasználat megteremtésére ösztönöznek. Segítségével egy kiegyensúlyozott, fenntartható térszerkezet biztosítsa a fejlődés lehetséges kereteit, melyben a városok és térségeik (város és vidéke – vidék és városa viszonylatban) tényleges vonzó életteret, egymással jól együttműködő, egymást kiegészítő és erősítő gazdasági központokat tudjanak létrehozni. Részesítsék előnyben a helyi erőforrások felhasználását, segítsék a zöldfelületek növekedését, a helyi természeti és kulturális értékek megismerését, megóvását, javítsák a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés esélyeit, mérsékeljék a közlekedés okozta káros hatásokat, tegyék lehetővé, hogy térségünk erőforrásait hatékonyan és fenntarthatóan hasznosító fejlesztések valósuljanak meg.

Célunk, hogy az elvek figyelembevételével a fejlesztések harmonikusabban illeszkedjenek Nógrád megye természeti és épített környezetének társadalmi, gazdasági és kulturális adottságaihoz.

- A területfejlesztést a közsféra szempontjából kedvező pénzügyi feltételekkel, pénzügyileg kiegyensúlyozottan, átláthatóan és fenntarthatóan kell végezni
- Területfejlesztés és területrendezés egymásra vannak utalva, összefüggő rendszert alkotnak, amelyben a területfejlesztés orientálja a területrendezést
- Okszerű és takarékos területhasználatot kell folytatni
- A fejlesztések a természet- és környezetvédelmi szempontok figyelembe vételével valósuljanak meg, illetve olyan területeken valósítsák meg azokat, melyek elhelyezkedése egyaránt szolgálja a társadalom érdekeit és a környezet védelmét
- Olyan területeket vonjanak be és olyan fejlesztéseket tegyenek egymás mellé, amelyek között a körforgásos gazdaság előnyei minél nagyobb arányban megvalósulhatnak
- Városi lakóterületek szétterülésének megakadályozása, a meglévő beépített és beépíthető területek felértékelése a fejlesztésekkel
- Települési zöldterületek/zöldfelületek védelme, fejlesztése
- Mindenki számára biztonságos hozzáférés az infrastrukturális rendszerekhez
- A helyi erőforrások használata a gazdaságfejlesztésben
- A barnamezős fejlesztések prioritást élveznek azzal a folyamattal összhangban, amelyben az állam kialakítja azokat az eszközöket és mechanizmusokat, amelyek segítségével elérhető, hogy a barnamezős rehabilitáció a közsféra szempontjából kedvező pénzügyi feltételekkel, pénzügyileg kiegyensúlyozottan, átláthatóan és fenntarthatóan valósuljon meg (lásd üzenetek a városfejlesztési politikának)

- A magántulajdonban lévő barnamezős területek rehabilitációjához szükséges előfeltételeknek az állam részéről történő megteremtésére támaszkodva biztosítani kell a zöldmezős és a barnamezős fejlesztések egyensúlyát
- Az ipari fejlesztések megvalósítása során elsőbbséget élveznek azok a munkahelyteremtő beruházások, amelyek nagy népességszámú, környezetüknél nagyobb népsűrűségű területeken valósulnak meg és kiszolgálásuk közösségi közlekedési eszközökkel a tervezett fejlesztések révén megvalósítható
- A fejlesztések során megvalósuló új és fejlesztett létesítmények akadálymentes megközelíthetőségét biztosítani kell
- A biomassza, mint megújuló energiaforrás használata csak a helyi gazdaságot segítő, kisléptékű autonóm energiagazdálkodási rendszerekben támogatható, és fenntartható gazdálkodásból kell, hogy származzon
- A fejlesztéseknek szolgálniuk kell a területtel rendelkező magántulajdon gondozása iránti felelősség tudatosítását
- A fejlesztéseknek szolgálniuk kell a szűkebb helyi környezet értékeinek megismerését és tudatosítását
- A munkahelyteremtő fejlesztések helykiválasztásában prioritásként meg kell jelennie, a minél rövidebb munkába járási időnek is.

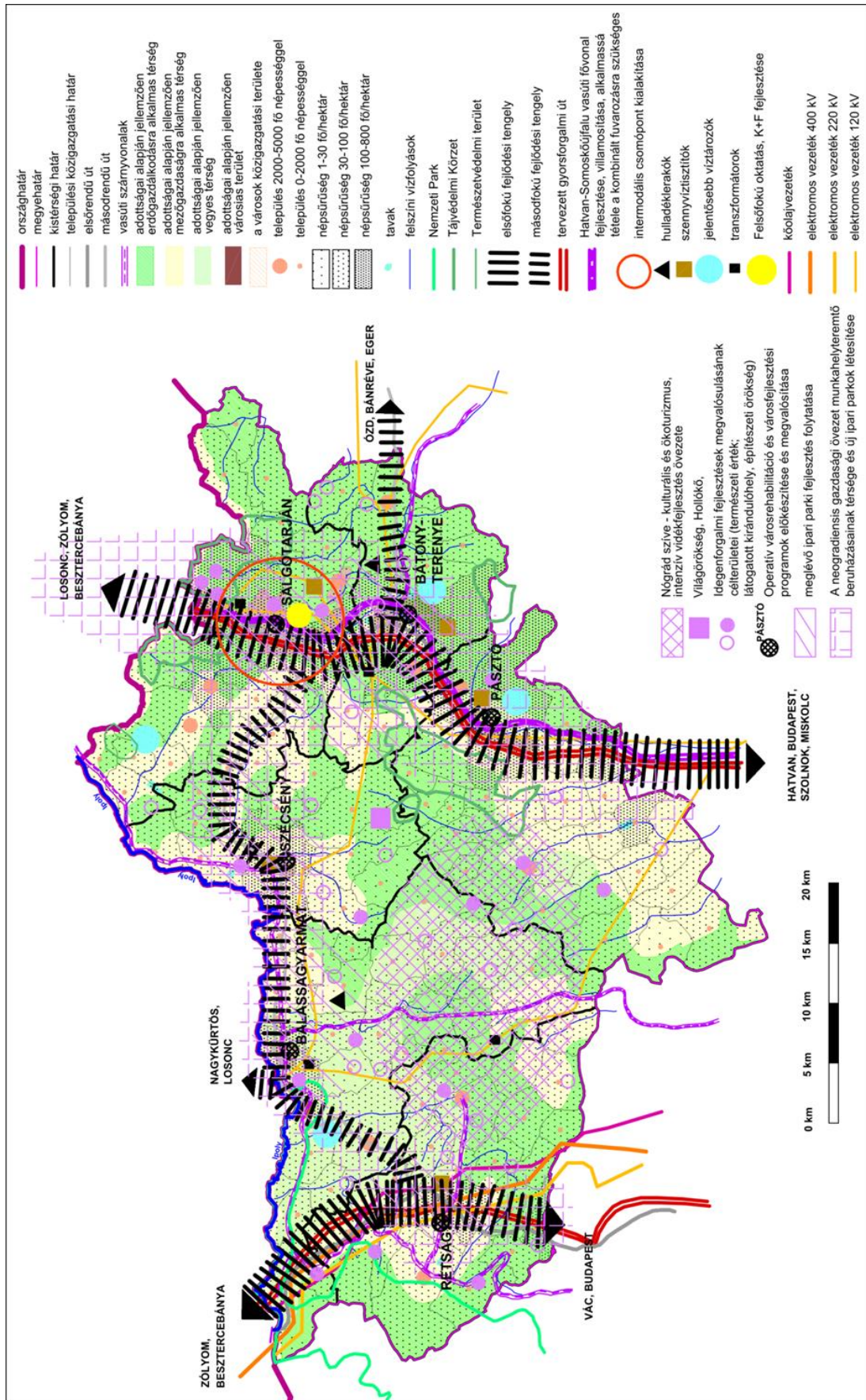
Nógrád Megye Területrendezési Tervében alkalmazott megyei övezetek közül kiemelt érdemelnek fejlesztési szempontból az egyedileg meghatározott megyei övezetek: a kiemelt jelentőségű gazdasági övezet, a kiemelt jelentőségű turisztikai övezet, illetve az együtt tervezhető térség övezete.

A kiemelt jelentőségű gazdasági övezetbe tartozó települések településrendezési eszközök készítése, felülvizsgálata, módosítása esetén a gazdasági területek országos előírásokban szereplő beépítési paraméterei közül a kereskedelmi, szolgáltató sajátos használat szerinti területhez rendelt értékéhez képest, a legnagyobb beépíthetőség mértékét + 10% értékkel növelhetik, továbbá a legkisebb zöldfelületi fedettség mértékét -5% értékkel csökkenthetik.

A kiemelt jelentőségű turisztikai övezetbe tartozó települések a gazdasági területek országos előírásokban szereplő beépítési paraméterei közül az OTÉK kereskedelmi, szolgáltató sajátos használat szerinti területhez rendelt értékéhez képest, a legnagyobb beépíthetőség mértékét + 10% értékkel növelhetik, továbbá a legkisebb zöldfelületi fedettség mértékét -5% értékkel csökkenthetik.

Az együtt tervezhető térség övezete két térségi övezetet foglal magában: a településfejlesztési dokumentumok és településrendezési eszközök társulásban történő készítésének övezetét, valamint az Ipoly menti együtt tervezhető térség övezetét.

5. A MEGYE STRATÉGIAI TÉRSTRUKTÚRÁJA

Nógrád megye két elsőfokú fejlődési tengelyét a 2. és 21. számú főutak jelölik ki. A 21. sz. főút mentén található a megye urbanizált térsége, melybe a megyeszékhely, Salgótarján, és Bátonyterenye, illetve várostérségeik tartoznak bele. Ide koncentrálódik a megye lakosságának legnagyobb aránya, a hagyományos ipar, illetve a szolgáltatások jelentős része. Pásztónak és térségének összekötő szerepe van Hatvan, illetve az M3 autópálya irányába. Északi kapcsolatainál fogva a térség a szlovákiai Losonc, Zólyom és Besztercebánya irányába jelentős fejlődési potenciállal bíró gazdasági tengelyt képez, amely része a Baltikumot a Mediterrániummal összekötő európai közlekedési folyosónak. A közvetlen határmenti térség további munkaerő tartalékokat jelent a Kelet-Nógrádban megvalósuló fejlesztésekhez.

A 2. sz. főút mentén Rétság, illetve hozzá szorosan kapcsolódva a 22. sz. főút mentén Balassagyarmat új üzemeivel inkább a high-tech ipar kisvárosi központjai. Az alacsonyabb fokú urbanizáltság ellenére az ipar súlya – gazdasági teljesítménye alapján – a megyének már erre a térségére helyeződött át. A 2 számú főút szintén fontos kapcsolatot jelent az északi szomszéd régióba, de potenciálja az alacsonyabb szintű urbanizáltság miatt a keleti gazdasági tengelyénél kisebb.

Másodlagos fejlődési tengelyeket jelölnek ki a 22. és 23. sz. főutak. A kettő együtt keresztbe szel egy olyan térséget Szécsénytől Ózdig, amely mentén kijelölt szabad vállalkozási zónák találhatóak. Balassagyarmatnak kiváló kapcsolatrendszere a szlovák Nagykürtös városával alakult ki, amelyen keresztül a Losonc- Besztercebánya tengelyre is nyitni tud. Az északi irányú közlekedést jelentősen megkönnyítették az elkészült Ipoly hidak Szécsényben és Rárópusztán.

A fejlődési tengelyek által körülhatárolt patkó fogja közre Nógrád „zöld szívet”, amely a vidékfejlesztés és turizmus övezete. Ez a térség a tájfenntartást és öfenntartást biztosítani képes mezőgazdasági magja Nógrádnak, amelynek a falu-város új egyensúlyának megteremtésében is szerepet szánunk.

A vidékies térség keleti és nyugati szélén található a Mátra és a Börzsöny hegység, amelyek szerves táji és ökológiai kapcsolódást biztosítanak Heves és Pest megyékhez. A kettőt összekötő varázslatos vidék ökoturisztikai fejlesztések potenciális területe.

6. A FEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

A területfejlesztési koncepció egyeztetési változatának készítése időpontjában még nincs elfogadott jogszabály a 2021-2027 időszakra vonatkozó európai uniós források felhasználásának szabályairól és intézményrendszeréről. Az intézményrendszer várhatóan nem változik a 2014-2020 időszakban felállított és működtetett struktúrákhoz képest.

6.1. JAVASOLT PRIORITÁSOK

Nógrád megye 2014-2020-ra vonatkozó területfejlesztési programjában hét prioritás szerepelt. Mind európai uniós, mind hazai kormányzati szinten az látható, hogy a stratégiai dokumentumok egyszerűsödnek, a fejlesztési fókuszok erősödnek, így csökken a szakpolitikai célkitűzések, prioritások száma. A területi tervezés átláthatóbbá tétele, a felsőbb szintű tervezési dokumentumokhoz történő igazodás érdekében megyei szinten is érdemes a prioritások számát csökkenteni.

Javasolt prioritások:

1. Népeség minőségi gyarapodása
2. Növekvő versenyképességű gazdaság
3. Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése
4. Marasztaló, vállalkozóbarát élettér
5. Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása

6.2. FELÜLVIZSGÁLATI, MÓDOSÍTÁSI FOLYAMAT, TÁRSADALMASÍTÁS ÉS LEGITIMÁCIÓ

A partnerségi terv alapján történő társadalmasítás a területfejlesztési koncepció helyzetfeltáró és javaslattevő munkarésére vonatkozóan együttesen történik.

A Partnerségi Tervet a Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Hivatala, illetve a tervezési folyamat szakmai feladatait ellátó Nógrádi Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft. munkatársai közösen készítették el 2012-ben. A Partnerségi Tervet 2020-ban a Hivatal munkatársai vizsgálták felül és tettek javaslatot a megújításra. A dokumentum 2020. novemberében került elfogadásra.

A Partnerségi Terv tartalmazza:

- a partnerségbe bevonni kívánt célcsoportokat
- a bevonás eszközeit és részvételi formáit
- a bevonás céljait.

A koncepció készítésének időpontjában kialakult járványügyi helyzet és az ebből következő egyre szigorúbb intézkedések miatt, a tervezési folyamat időszaka alatt, a 218/2009. (X.6) Korm. rendelet 13. §-ában felsorolt, személyes kontaktust igénylő bevonási eszközök nem javasoltak. Ennek figyelembevételével és a gyorsabb információcserét elősegítve a bevonás tervezett eszköze az elektronikus levél, illetve a www.nograd.hu oldalon az információk elhelyezése.

A megyei tervezéskoordinációs testületi feladatokat a Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Területfejlesztési Bizottsága látja el, mely az egyes megyei szintű tervdokumentumok időközi és végső változatainak szakmai elfogadásáról és a Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése elé terjesztéséről dönt. Nógrád Megye Önkormányzata létrehozta a Területfejlesztési és Koordinációs Munkacsoportot, amely megszervezi a stratégiai tervezési feladatok végrehajtását, valamint ellátja a Partnerségi Terv végrehajtásának adminisztratív, kommunikációs és szervezési feladatait.

6.3. A KONCEPCIÓ ÜZENETEI

6.3.1. Nógrád megye területfejlesztési koncepciójának fő üzenetei egyes címzetti csoportok szerint

Jelen fejezet a későbbi programozás tárgykörét érintően fogalmaz meg üzeneteket az érintettek számára.

Az NMTFK fő üzenete a Kormánynak

Ha Nógrád megye végképp perifériára került a nemzeti fejlesztéspolitikában, hasonló sorsú észak-magyarországi, illetve dél-szlovákiai határmenti térségeivel együtt létrehozzák Közép-Európa „belső periferiáját”. Mivel az elszegényedés folyamata vonzerőként jelentkezik a tágabb térség halmozottan hátrányos csoportjai számára, a társadalmi feszültségek növekedni fognak a térségben megfelelő beavatkozások nélkül.

A Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciója a területfejlesztés eszközeivel, térszerkezeti megoldásaival igyekszik aktív segítséget nyújtó keretrendszert megteremteni ezen problémakör kezelésére. Megoldást nem az állapotokat konzerváló segélyező típusú gondolkozás, hanem a stratégiai szemléletű, a még meglévő adottságokra és versenyképes tudással rendelkező munkaerő megtartására építkező szemlélet hozhat.

Az NMTFK üzenetei a gazdaságpolitikának

Nógrád megye szeretne kitörni abból a paradox helyzetből, hogy Közép-Európa egyik legdinamikusabban fejlődő térségének közvetlen szomszédságában a megyék közül a leggyengébb gazdasági mutatókat produkálja.

Élni kívánunk a térségi gazdaságfejlesztési preferenciák lehetőségével a szabad vállalkozási zónák eszközrendszerén keresztül. Ez a kiemelt gazdasági zóna Szlovákia területén Losonc és Fülek térségében folytatódhat egy határon átnyúló gazdasági tengely kialakításával, ami nemzetstratégiai szempontból is fontos.

Az NMTFK üzenetei a közlekedéspolitikának

A közlekedési rendszerekben egyre inkább előtérbe kerülnek a környezetet kímélő, fenntartható megoldások. A vasúti közlekedés állapota Nógrád megyében méltatlan. Salgótarján esetében jelentősen csökkentené az elvándorlást, ha működné egy ingázást elősegítő budapesti Intercity járat. Ugyanilyen szükséglet merül fel Diósjenő-Vác vonal korszerűsítésére vonatkozóan, amely a Vác-Budapest vonalon biztosítja a ráhordást. Mindemellett elengedhetetlen, hogy visszaálljon a határon átnyúló összeköttetés a közösségi közlekedésben, amely jelenleg elvágja a kapcsolatot a magyarság között.

Az NMTFK üzenetei az oktatáspolitikának

Nógrád megye ma sokba kerül az államnak. A gazdasági potenciál növelése érdekében elengedhetetlen a középszintű szakemberek és az értelmiség számának növelése, megtartása. A gazdasággal szervesen együttműködő, az innovációt segítő szakképzés és felsőoktatás megerősítése nélkül Nógrád megyének nincs esélye a felemelkedésre, megújulásra.

Az NMTFK üzenetei a vidékpolitikának

Koncepciónk ösztönzi a Nógrádban rendelkezésre álló termőterületek újra művelésbe vonását, melyek elsősorban szántóföldi olajnövények, ún. alternatív növények (pl. fűszernövények, gyógynövények), és gyümölcs termelésére alkalmasak. Mindezek elsődleges feldolgozása a helyi gazdaság fellendítésében

elengedhetetlen, és egyúttal ideális foglalkoztató tevékenységet jelent a gazdák és a szociális szövetkezetek számára. Emellett ösztönözzük az extenzív állattartás bővítését a jó adottságú legelőterületek jobb kihasználása céljából. A megye erdőgazdasága is újjászervezést igényel, különös tekintettel a magánerdők értékteremtő funkciójának megerősítésére. Ezek jelentős része távol lakó magánemberek tulajdonában van, akiknek az erdőgazdálkodás fejlesztésébe való bevonásához meg kell találni a megfelelő ösztönző eszközöket.

Továbbra is támogatjuk az alulról jövő kezdeményezések LEADER programját. A helyi szükségleteket, melyek beavatkozásokat igényelnek, a helyiek ismerik a legjobban.

Az NMTFK üzenetei a városfejlesztési politikának

Állami segítséggel ki kell alakítani azokat az eszközöket és mechanizmusokat, amelyek használatával a közsféra be tud avatkozni a barnamezős területek közérdeknek megfelelő gazdaságfejlesztési és városfejlesztési hasznosítása, újraiparosítása vagy funkcióváltása érdekében. Ennek segítségével elérhető, hogy a barnamezős rehabilitáció pénzügyileg kiegyensúlyozottan, átláthatóan és fenntarthatóan valósuljon meg az értékes városi területeket elfoglaló alulhasznosított vagy egyenesen pusztuló ipari területeken. Ezek mindegyike 100%-ban magántulajdonban van, aminek következtében a jelenlegi jogi, szabályozási és finanszírozási körülmények között a közsféra teljesen eszköztelen a barnamezős város rehabilitációs akciók sikeres megvalósítására.

Az NMTFK fő üzeneteit az Északkelet-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna megyéi számára

Nógrád megye helyzete sok tekintetben eltér a Zónához csatlakozó megyéjétől. Éppen ez a különbözőség az, amivel hozzá tud járulni a gazdaság-társadalmi sokszínűség biztosításához. A száguldó gazdasági mutatókkal bíró ipari központok ellenében biztosítani tudjuk a lelassulást, az aktív, minőségi időtöltést, a prémium élelmiszereket. KKV bázisunk megfelelő piaci rugalmassággal képes csatlakozni a fő gazdasági központokban megvalósuló fejlesztésekhez. Olyan kutatás-fejlesztési kezdeményezések helyszíne tudunk lenni, ahol éppen a zaj- és fényszennyeződés-mentes terepre van szükség. A Zóna erőforrásaihoz becsatornázzuk a Felvidék kapacitásait, és biztosítjuk a térség nyugati kapujának szerepét Budapest irányába.

Az NMTFK üzenetei a megye települési önkormányzatainak

Eljött az az idő, amikor – nem társulási kényszertől vezérelve, hanem tudatos tervezési, fejlesztés folyamat mentén – minden településnek túl kell néznie és látnia a saját határain. A környező településekkel, kisvárossal közösen kell feltárni, hogy az adott térségben miben rejlenek a fejlődési potenciálok. A helyi közösség-vezérelt kezdeményezések (LEADER és CLLD) adta lehetőségek újrászervezhetik a helyi közösségi kapcsolatokat, melybe a kisvárosok is bevonhatók. A legfőbb cél helyi szinten is a gazdaság fejlesztése kell legyen!

A településeknek lehetősége van közös településtervezésre. A közös tervezés nagyban könnyíti a térségi feladatmegosztást, az erőforrások és a szinergiák jobb kihasználását akár várostérségi szinten, akár a városiányos területek kistelepüléseinek együttes fejlődése terén.

Az NMTFK üzenetei a megyei civileknek

Legyenek proaktív kezdeményezői a térségi/helyi közösségvezérelt fejlesztéseknek! Munkálkodjanak azon – természeti, épített és kulturális – értékek megőrzésén, amelyek Nógrád megye egyedi arcát adják, és amelyek fenntartható hasznosításával a helyi lakosság boldogulása biztosítható. Ösztönözzék és segítsék a helyben termelt értékek, élelmiszerek helyi felhasználását. Népszerűsítsék és tanítsák az önkéntességet, az önellátást, melynek fokozódó szerepe lehet a szegregálódott, elszegényedett társadalmi csoportok segítségével. Részvételükkel, közösségszervező erejükkel legyenek aktív formálói Nógrád megye fejlesztési folyamatainak!

Az NMTFK üzenetei a megyei kis- és középvállalkozásoknak

Nógrád megye fejlesztési koncepciója tág teret biztosít a vállalati innováció, a technológia-, termék- és szolgáltatásfejlesztés, illetve a szakképzett munkaerő biztosítása számára. Támogatja ezáltal a hozzáadott érték növelését, az új, versenyképes termékek, szolgáltatások megjelenését, melyhez tudásbázist, kapcsolatrendszert, és segítő szolgáltatásokat biztosít. Nógrád megye kiváló környezet azon kreatív vállalkozások számára, melyek emberléptékű, tiszta környezetre, üzleti bizalomra és jó minőségű szolgáltatásokra vágyanak. A működő vállalkozások biztosítsanak munkavállalóiknak, menedzsmentjüknek időt arra, hogy élni tudjanak a gazdag kínálatú és támogatott képzési programok adta fejlődési lehetőséggel.

Az NMTFK üzenetei a megye lakóinak és a térséget kívülről támogató állampolgároknak

Egy fejlesztési koncepció akkor valósulhat meg, ha az abban érintett állampolgárok magukévá tudják, tesznek érte, hogy a kitűzött célok megvalósuljanak. Ha fejlesztési szükségletet látnak, ötleteik vannak, mondják el helyi vezetőiknek, akik segítenek azokat támogatható kezdeményezéssé, projektté formálni. Az előre lépéshez sokszor nem is pénz, hanem kezdeményezőkézség, szervezés, összefogó közösség szükséges.